

Svůdná směsice širokých avenue i spletitých uliček,
staromódního i moderního, minulosti se současností

Lisabon

Úvod a mapa 48–49

Baixa a doky 50–51

Castelo a Alfama 52–53

Procházka po Alfamě 54–55

Chiado a Bairro Alto 56–57

**Zážitek: Naučné procházky
s odborníky** 57

Fado 58–59

**Zážitek: Zahrajte si na portugalskou
kytaru** 58

Belém 60–65

Museu Calouste Gulbenkian
a okolí 66–68

Parque das Nações 69

Azulejos 70–71

Zážitek: Namalujte si vlastní azulejo 71

Další zajímavá místa v Lisabonu 72

Hotely a restaurace 239–241



Lisabonské kopce zdolávají
starodávné tramvaje

Lisabon

Stoupněte si na nábřeží řeky Tejo a nadechněte se atlantického vzduchu – budete jasně cítit, že stojíte na hraně Evropy. Přesně totéž platí i pro Lisabon (Lisboa), jehož charakter formovaly více portugalské zámořské kolonie než evropské sousedé. Dnes je jeho povaha sofistikovaná a liberální a město je centrem podnikání a inovace. V metropoli, hučící návštěvníky, se dějiny a kultura Lisabonu nově balí a prodávají tak, aby oslovily i čím dál náročnějšího cestovatele.

Lisabon nabízí jedinečnou směsici kulturních atrakcí, vynikajících restaurací, postranních uliček nabitých atmosférou, melancholického fada, efektivní městské dopravy a spousty zelených útočišť. Poloha města na břehu řeky dodává šmrnc každému výhledu, kterých je tu z *miradouros* (vyhlí-

dek) na kopcích celá řada. Tento prostorový dojem ještě umocňují dva velkolepé mosty: Ponte 25 de Abril a 17 km dlouhý Ponte Vasco da Gama, technologický zázrak mizějící za horizontem.

Pro návštěvníky jsou nejzajímavější čtvrti centrální Baixa, Chiado, Bairro Alto a Alfama.



Na západě leží Belém, neopomenutelný pro své památky a koláčky s krémem, a dál východně podél řeky Tejo naleznete mezi rodinami velice oblíbený Parque das Nações. K dalším místům, která stojí za návštěvu, patří Museu Calouste Gulbenkian, Museu Nacional do Azulejo a Museu Nacional de Arte Antiga.

Rozhodně se porozhlédněte také po rozlehlé zalesněné přírodní rezervaci Parque Florestal de Monsanto; projděte se po ručně pokládaném tmavošedém čediči a vápenci na chodnicích Chiada a Baixy; a tulejte se po bugenvileami zdobených uličkách a schodištích Alfamy, nejstarší lisabonské čtvrti, korunované troskami maurského hradu. ■

NENECHTE SI UJÍT:

Výhledy na město z Castela de São Jorge 52–53

Ranní kávu na venkovní zahrádce

Café A Brasileira 56

Večerní poslech fada 58–59

Klášter jeronymitů 60–63

Ochutnávku *pastéis de Belém*

(koláčků s krémem) v Belému 64

Nádhernou Torre de Belém 64–65

Prohlídku úchvatných uměleckých děl v Gulbenkianově muzeu 66–68



Baixa a doky

Komerční páteř Lisabonu se rozprostírá mezi dvěma velkými náměstími, **Praça Dom Pedro IV**, které je známější pod názvem **Rossio**, a půvabným **Praça do Comércio**, otevírajícím se směrem k řece. Zde již začíná přirozený přechod k centrálním bývalým dokům, jež se nyní kompletně znovuzrodily do podoby nejhavějších nočních destinací ve městě.



Výtah Santa Justa dohlédne přes Baixu až na Castelo de São Jorge v Alfamē

Po zemětřesení v roce 1755, které nejhůře zasáhlo právě Baixu, nařídil markýz Pombal jednoduchou rekonstrukci tak, aby čtvrť pojala zde sídlící řemeslníky: mřížové uspořádání protnuté od severu k jihu třídou Rua Augusta s ulicemi pojmenovanými podle jednotlivých profesí. Na Rua do Ouro (Zlatá ulice) najdete 45 metrů vysoký **Elevador de Santa Justa** (zvaný také „výtah Carmo“). Ikonická železná stavba z roku 1902 s chodníčkem na vrcholu zajišťuje snadný přístup do Chiada; nahoře se však určitě zastavte a vychutnejte si pohádkové výhledy. Podobně příjemnou vymožeností je **lanovka Glória**, co by kamenem dohodil severně od nádraží Rossio, která vás vyveze nahoru do Baira Alta.

Rua Augusta se stala proměnnou třídou, jejíž černé a bílé dlažební kostky odrážejí stáleté, tradiční obchody, banky, kavárny, módní butiky a, na jižním konci, také **Museu do Design e da Moda** (MUDE) (*Rua Augusta 24, tel. 218 886 117, mude.pt*), muzeum věnované designu a módě. Najdete tu nábytek, doplňky a vybavení domácností počínaje 30. lety 20. století, vystavené na odhaleném betonu, ohromných modernistických pultech a zeleno-černých mramorových podlahách.

Odtud pokračujte k **Arco da Vitória**, triumfálnímu oblouku,

který vás dovede na ohromně **Praça do Comércio**, obklopené podlouhým. Toto náměstí na místě někdejšího královského Palácia da Ribeira je dnes sídlem ministerstev, lisabonského turistického centra (Welcome Center) a rušného stolování pod širým nebem. Na celou scénu dohlíží jezdecká socha krále Josefa I. a **Café Martinho da**

Arcada – kdysi oblíbené místo významného básníka 20. století Fernanda Pessoa (viz s. 44) – nabízí dokonalé místo na rychlé *bica* (espresso). Na východní straně náměstí zve **Lisboa Story Centre** (tel. 211 941 027, lisboastorycentre.pt) návštěvníky na hodinové seznámení s dějinami města se zvláštním důrazem na zeměřesení v roce 1755 a následující dobu.

Doky

Revitalizované přístavní doky kolem řeky Tejo se táhnou na západ až za Alcântaru a na východ až po stanici Santa Apolónia (skutečně fungující doky sahají ještě dál). Dnešními obyvateli přestavěných skladišť nejsou už dovozci exotického zboží z portugalských kolonií, nýbrž nejžádanější noční kluby a módní restaurace střídané tu a tam butikem. V časných ranních hodinách v neděli tu může být horší doprava než ve kterékoli dopravní špičce pracovního týdne.

Nepřehlédnutelná obří budova ze železa a skla stojící na pobřeží je **Mercado da Ribeira** z roku 1876, zčásti tradiční tržiště s potravinami (které nabízí nepřebornou škálu čerstvých plodin, konzervovaných mas a regionálních sýrů) a zčásti top-trendy jídelna **Time Out Market** s pulty některých nejznámějších restaurací ve městě (viz s. 241).

Naproti přes hlavní ulici leží **Cais do Sodré**, kde se střetávají linky autobusu, železnice, tramvaje, metra a trajektu. Odjíždějí odtud vlaky do Estorilu a Cascaisu a trajekt do Cacilhas. Na tomto místě se neubráníte pohledu na Kristovu sochu **Cristo Rei** na protějším břehu řeky. Dílo postavené v roce 1959 ční do výšky 110 metrů nad

Baixa

 49 F2

Informace pro návštěvníky

 Lisboa Welcome Center, Praça do Comércio

 210 312 810
visitlisboa.com

Vraťte se zpátky v čase


Čtvrť Baixa vypadá na první pohled jako každá jiná nákupní oblast v centru metropole, za mnohými ze zdejších průčelí z 18. století však naleznete okouzující staleté obchůdky. Zdejší podniky, otevřené téměř století, nebo i déle, a vybavené původním inventářem, se specializují na všechno od klobouků a rukavic až po knoflíky a vybrané šperky. Nenechte si ujít zejména podniky **Confeitaria Nacional** (Praça da Figueira 18B), cukrářství již od roku 1829; **Manuel Tavares** (Rua de Betesga 1A), lahůdky založené v roce 1860; kloboučníctví z roku 1886 **Azevedo Rua** (Praça Dom Pedro IV, 69–73); **Retrosaria Bijou** (Rua da Conceição 91), galanterii otevřenou roku 1922; anebo rukavičkářství z roku 1925 **Luvaria Ulisses** (Rua do Carmo 87A).


Lisabonem v odvážné imitaci své riodejaneirské předlohy. Máte-li zájem, můžete vyjet výtahem až na vrchol piedestalu (*Santuário Nacional de Cristo Rei, Almada*, tel. 212 751 000, cristorei.pt, €), odkud se nabízí pohádkový výhled na město a dál jižním směrem na poloostrov Setúbal.

Zpátky na pravém břehu řeky si můžete užít svěží procházku kolem řeky, případně si pochutnat na grilované rybě na **Passeio Ribeirinho** západním směrem od Cais do Sodré. Za přepravním terminálem Alcântara naleznete dok **Santo Amaro**, další výstřelek urbanistic-

Mercado da Ribeira

 49 E2

 Avenida 24 de Julho

 210 244 980

 zavřeno v neděli odpoledne

esporibeira.pt

POZNÁMKA: Vyhlídkové plavby na Teju

Denně od dubna do října odjíždí z Praça do Comércio a Belému Skráť denně 1,5hodinový hop-on/ /hop-off okružní spoj (yellowbustours.com, €€€€).

kého vývoje, který přitahuje davy Lisabonců. ■





Castelo a Alfama

Lisabon je možná postaven na sedmi kopcích, ale jeho nejviditelnější památkou na vrcholu jednoho z nich je bezpochyby Castelo de São Jorge. Výhled z cimbuří tohoto rozlehlého hradu zahrnuje protější Chiado a Bairro Alto, vzadu čtvrť Graça a přímo pod hradními zdmi bludiště Alfamy. Název Alfama je mimochodem odvozený z arabského výrazu Al-Hamma, horké prameny, a to díky Maurům, kteří tuto podmanivou čtvrť spletilých úzkých uliček a schodišť vystavěli.



Castelo de São Jorge nabízí ty nejkrásnější výhledy na město a řeku Tejo

Castelo de São Jorge

 49 F2
 218 800 620
 €€; pro prohlídku s pozorováním netopýrů €€ rezervujte předem.
 autobus: 737 tramvaj: 12, 28
castelodesaojorge.pt

Castelo de São Jorge

Tradiční cesta k hradu vede tramvaj č. 28 na Santa Luzia, odkud je tak už jen krátká procházka do kopce mezi roji tuk-tuků (motorizovaných tříkolek) soupeřících o zákazníky. Původ hradu sahá až k Vizigótům 5. století a Maurům o čtyři staletí později, kteří ho rozšířili a svou *kasbah* (pevnost) obestavěli novými zdmi. Další úpravy provedl Afonso Henriques, první portugalský král, a pak se hrad do 16. století používal jako královská rezidence. Poté co přerušovaně sloužil i jako vězení, byl hrad kompletně zrekonstruován a zpřístupněn veřejnosti. Dnes nabízí kavárnu, zahrady, kanón, nádherné výhledy

a (o letních sobotních večerech) prohlídky pod vedením biologů, při nichž mohou návštěvníci pozorovat zdejší usazenou kolonii pěti druhů netopýrů.

Po návratu z Indie v roce 1499 sem zavítal Vasco da Gama na triumfální královskou audienci u Manuela I. Místo tohoto slavného setkání, **Olisipónia**, dnes obsadila inovativní multimediální show vypravující dějiny města. Opodál v Torre de Ulysses vás čeká neobvyklý pohled na město v důmyslném systému zrcadel a obrazovek **Periscópio**.

Na jižním svahu hradního vrchu stojí románská **Sé**, katedrála (*Largo da Sé*, tel. 218 866 752). Střízlivé průčelí obklopené dvěma

vězeň vzniklo brzy poté, co Afonso Henriques koncem 12. století ukořistil Lisabon od Maurů. Katedrála byla sice vážně poškozena při zemětřesení v roce 1755, byla však úspěšně zrekonstruována a dnes její elegantní klenutý interiér navazuje na gotické křížové chodby a úchvatnou pokladnici v **kapitulní síni** (*zavřeno v pondělí, €*). Vyhledejte barokní monstranci doma Josefa I., propracovaný klenot, který údajně obsahuje přes 4 000 drahokamů. Vykopávky v křížových chodbách odhalily fénické, římské a arabské artefakty.

Alfama







Na jižní straně pod hradem shlíží na srdce Alfamy **miradouro de Santa Luzia**. Vnější stěny kostela obráceného k této vyhlídkové terase zdobí fantastické panely kachlů azulejo, ilustrující nejdůležitější události v dějinách města. Naproti stojí působivé **Museu de Artes Decorativas**. Muzeum dekorativních umění sídlí v paláci Azurara ze 17. století a vystavuje sklářské výrobky, stříbro, porcelán, malby, tapisérie a koberce, to vše předkládané podle his-

torického období v přílehavém aristokratickém prostředí. Avšak nejmimořádnější prostory jsou věnovány nábytku 17. a 18. století, jehož mnohé kusy reflektují portugalskou fascinaci exotickými materiály i řemeslnou dovednost: Povšimněte si zejména sofistikovaného přenosného psacího stolu z Indie či orientální fantazie malované na dvou lakovaných skříňkách. Stěny hlavního schodiště a síni zdobí hotová hostina pro oči nádherných azulejos.

Přestože striktně vzato není součástí Alfamy, obdivnému pohledu na bílý kamenný klášter **São Vicente de Fora** (*Largo de São Vicente, tel. 218 824 400, €*) na severovýchodní straně se lze jen těžko ubránit. Byl postaven na sklonku 16. století za městskými zdmi a na stěnách jeho křížových chodeb se dodnes zachovaly azulejos vyprávějící La Fontaineovy bajky.

Na obrovském náměstí za São Vicente, **Campo de Santa Clara**, se každé úterý a středu koná rozsáhlý **Feira da Ladra** (Zlodějský trh) – událost, kterou si nemůže nechat ujít žádný milovník starožitností a věcí z druhé ruky. ■

Museu de Artes Decorativas

-  49 F2
 -  Largo das Portas do Sol 2
 -  218 814 600
 -  zavřeno v úterý
 -  €
 -  autobus: 737 tramvaj: 12, 28
- fress.pt

Invaze tuk-tuků

Ekonomická krize v Portugalsku vedla k tomu, že lidé, aby se užívali, muse-li vynaložit značné množství tvořivosti. V posledních několika letech nová generace podnikatelů Lisabonu vstříkla do žil nový život, objevily se tu módní restaurace a bary a otevřely se desítky butikových hotelů a moderních hostelů. K dispozici je nepřeberné množství roztočivých výletů včetně vozítek Segway, jízdních kol a terénních aut.

Nejpatrnější je však invaze *tuk-tuků* (krytých tříkolových motocyklů), které nabízejí cokoli od rychlého svezení až po celodenní projížďky městem. Čilá malá vozítka, ideální pro zdolávání strmých úzkých uliček Alfamy, vás dovezou, kamkoli se potřebujete dostat. V zájmu místních obyvatel a životního prostředí vždy volte společnost, která používá *tuk-tuky s elektrickým pohonem (ecotuktours.com nebo tuktuktejo.com)*.

Procházka po Alfamě

Nejstarší čtvrť Lisabonu, vystavěná Maury v 11. století, si zachovává značnou část své původní atmosféry, přestože pro malou nedokonalost v ní nikdy nemusíte chodit daleko. Vybledlé erby svědčí o aristokratické minulosti Alfamy, než ji převzala zdejší rybářská komunita.



Zadní uličky Alfamy, kde můžete na vlastní oči a kůži zažít život Lisabonu

Od hlavního vchodu Castela de São Jorge na Rua do Chão da Feira se dejte dolů z kopce a věnujte pozornost dlaždicovým fasádám. Až dojdete za roh, nakoukněte do vstupu do patia Belmonte z 18. století (po levé straně), kde najdete nádherný příklad. Až dojdete na Largo do Contador-Mor, přejděte ulici ke kostelu **Santa Luzia 1**; vnější azulejo panely zobrazují podobu Lisabonu, včetně Praha do Comércio, před zemětřesením v roce 1755.

Naproti, na rohu Largo das Portas do Sol, sídlí **Museu de Artes Decorativas 2**, které rozhodně stojí za návštěvu (viz s. 53). Jinak se můžete usadit na zahrádku kavárny a sledovat projíždějící tramvaje na pozadí kláštera **São Vicente de Fora** na vrcholku kopce (viz s. 53). Hned za Santa Luzia se vinou schody dolů z kopce do srdce Alfamy. Pokračujte po této spletné cestičce na malé náměstí. Tam zatočte

NENECHTE SI UJÍT:

- Museu de Artes Decorativas**
 - Escadinhas de Santo Estêvão**
 - Museu do Fado**
-






doprava na Beco da Corvinha, pak doleva a znovu dolů po schodech, které se nakonec rozšíří za kostelem **São Miguel 3**. Byl založen roku 1150 a po zemětřesení přestavěn. K jeho atmosféře přispívají pomerančovníky, rozvěšené mokré prádlo, rostliny v květináčích, klece s kanárky i soukromé svatyně.

Po pravici minete několik fado hospůdek, potom zatočte doleva na Largo de São Miguel, pak doprava po Rua de São Miguel. Obchůdky s potravinami na této typické ulici svědčí o tom, že stará Alfama má v sobě

dodnes spoustu života. Na křižovatce s Rua da Regueira zatočte doprava, pokračujte doleva úzkou Beco do Carneiro a povšimněte si zdejší veřejné prádely. Na konci vede schodiště ke kostelu **Santo Estêvão** 4 a vyhlídkové terase. Vraťte se dolů po schodech a dojdete na velmi pěkné náměstí. Za dalším rohem sejděte po malebném schodišti **Escadinhas de Santo Estêvão**.

Dole pod schody zatočte doprava na Rua dos Remédios. Po pravé straně uvidíte nádherný manuelský portál **Ermidy de Nossa Senhora dos Remédios** z 16. až 18. století, svatyně postavené pro alfamské rybáře. Uvnitř se ukrývají barokní azulejos a několik maleb ze 16. století. Tato ulice a její prodloužení, Rua de São Pedro, jsou nejrušnější nákupní ulice v Alfamě.

Na Largo do Chafariz de Dentro se nachází **Museu do Fado** 5 (tel. 218 823 470, museu-dofado.pt, zavřeno v pondělí, €€), které vzdává hold tradičnímu lisabonskému hudebnímu stylu (viz s. 58–59). Pokračujte po Rua de São Pedro přes Largo de São Rafael se zřícenou maurskou věží, dál po Rua São João da Praça. Za kostelem tohoto jména zatočte doleva a projděte klenutým průchodem; vyjdete na Cais de Santarém. Zahněte doprava a dojdete ke **Casa dos Bicos** 6 s neobvyklými hrotnatými kamennými výstupky.

	viz také mapu oblasti na s. 49
	Castelo de São Jorge
	1 hodina
	0,8 km
	Casa dos Bicos

